

ZOBOWIĄZANIA INWESTYCYJNE SPÓŁEK PRACOWNICZYCH

<https://doi.org/10.33141/po.2014.06.06>

Przegląd Organizacji, Nr 6 (893), 2014, ss. 41-48

www.przegladorganizacji.pl

©Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Agnieszka Matuszewska-Pierzynka

Wprowadzenie

Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych jest strategicznym procesem przekształceń stosunków własnościowych, zmierzającym do wzrostu roli i znaczenia przedsiębiorstw prywatnych w życiu gospodarczym i społecznym, co czyni ją integralną częścią transformacji ustrojowej państwa. Jest to złożony proces, zmieniający warunki, formy i sposoby nie tylko prowadzenia działalności gospodarczej, ale również kształtowania i umacniania w społeczeństwie postaw, które mają sprzyjać inicjowaniu i rozwijaniu przedsiębiorczości gospodarczej i społecznej. Za szczególną metodę przekształceń własnościowych można uznać prywatyzację bezpośrednią przez oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania na rzecz spółki z kapitałowym udziałem jego pracowników, która najlepiej wpisuje się w realizację zarówno ekonomicznych, jak i społecznych celów tego procesu.

Podstawę oddania przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania spółce, utworzonej przez jego pracowników, stanowi umowa zawarta ze Skarbem Państwa. Powodzenie tej ścieżki prywatyzacji bezpośredniej zależy zatem od wypełnienia przez spółki pracownicze¹ [Baehr, 1993, s. 52; Górka, 1991, s. 91; Jawłowski, 2001, s. 55; Kozarzewski, 1998, s. 25–26; Leksykon ..., 1998, s. 195; Nadratowska, 1990, s. 54; Surdykowska, 1996, s. 128; Włodyka, 1996, s. 657] postanowień wynikających z umowy zawartej ze Skarbem Państwa, które określają warunki spłaty wartości przedsiębiorstwa państwowego oddanego do korzystania w formie rat kapitałowych i regulowania opłat dodatkowych, tj. odsetek od niespłaconej jej części oraz realizacji zobowiązań inwestycyjnych. Jednoczesne wypełnianie przez spółki pracownicze zobowiązań finansowych wobec Skarbu Państwa za korzystanie z przedsiębiorstwa państwowego i zobowiązań inwestycyjnych determinuje funkcjonowanie i rozwój tych przedsiębiorstw, stanowiąc o formalnoprawnym zakończeniu procesu prywatyzacji.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie specyfiki zobowiązań inwestycyjnych spółek pracowniczych i stopnia ich realizacji. Zobowiązanie finansowe wobec Skarbu Państwa mogło – ze względu na znaczącą wielkość i priorytetowy charakter – w istotnym stopniu ograniczać możliwości wywiązywania się przez spółki pracownicze z zobowiązań inwestycyjnych, których wypełnienie miało zapobiec procesowi postępującej dekapita-

lizacji majątku przedsiębiorstwa państwowego przejętego w odpłatne użytkowanie. Problem ten był podnoszony w pierwszych badaniach empirycznych nad spółkami pracowniczymi [Kozak, Jarosz, 1995, s. 118–125].

Charakterystyka próby badawczej i uwagi metodyczne

Badania empiryczne nad specyfiką zobowiązań inwestycyjnych spółek pracowniczych i stopniem ich realizacji zostały przeprowadzone wśród podmiotów, które zawarły umowy ze Skarbem Państwa w latach 2000–2004 i kontynuowały działalność gospodarczą do końca 2011 roku. Określenie wskazanego okresu dla zawieranych ze Skarbem Państwa umów wynikało z dwóch następujących przesłanek:

- dotychczas przeprowadzone badania empiryczne, koncentrujące się wokół problemów funkcjonowania i rozwoju spółek pracowniczych, nie obejmowały okresu po roku 2000 [Bojar i in., 2003; Kozarzewski, Woodward, 2001; Wrońska, 2004],
 - z dniem 14 grudnia 2004 r., w wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, warunki przekazywania przedsiębiorstw państwowych w odpłatne użytkowanie uległy istotnym zmianom (por. [Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2004 r. ...; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1997 r. ...]).
- Analizy zobowiązań inwestycyjnych dokonano w spółkach pracowniczych z województwa mazowieckiego, na terenie którego w latach 2000–2004 powstało najwięcej tego typu jednostek [Prywatyzacja ..., 2000, s. 54; Prywatyzacja ..., 2005, s. 39].

Zgodnie z danymi Ministerstwa Skarbu Państwa, w latach 2000–2004 w województwie mazowieckim umowy o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania zawarło 27 spółek pracowniczych. Z 27 przedsiębiorstw wytypowanych do próby badawczej wykluczono spółki pracownicze:

- utworzone przed wejściem w życie nowej ustawy prywatyzacyjnej² (3 przedsiębiorstwa),
- znajdujące się na dzień 31 grudnia 2011 roku w stanie likwidacji lub upadłości (2 jednostki),
- poddane przekształceniom organizacyjno-prawnym³ w okresie od dnia zawarcia umowy ze Skarbem Państwa do końca 2011 roku (3 podmioty).

Tab. 1. Charakterystyka próby badawczej

Spółka pracownicza	Rodzaj działalności gospodarczej (wg sekcji PKD 2007) ⁴	Zatrudnienie (os.) ⁵	Okres obowiązywania umowy (lata)	Wartość przedmiotu umowy (mln zł)
PRD Sp. z o.o. Zaskórski i Wspólnicy	Budownictwo	51–100	10	450
PRD Sp. z o.o. w Zwoleniu	Budownictwo	101–250	10	1 800
PRI-D Sp. z o.o. w Grójcu	Budownictwo	51–100	10	2 600
PRDI S.A. w Mławie	Budownictwo	101–250	10/15	3 000
WCMB Sp. z o.o.	Handel hurtowy i detaliczny	do 20	10	1 310
Elektroprojekt S.A. w Warszawie	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	pow. 250	10/15	4 100
PKS Sp. z o.o. w Grójcu	Transport i gospodarka magazynowa	pow. 250	10	5 100
Morspol S.A. w Warszawie	Transport i gospodarka magazynowa	21–50	10	6 100
PRD-M Sp. z o.o. w Płońsku	Budownictwo	pow. 250	10	3 300
ZTE RADOM Sp. z o.o.	Transport i gospodarka magazynowa	pow. 250	10	9 250
BSiPB MSW Sp. z o.o. w Warszawie	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	do 20	10	75,5
PKS Sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim	Transport i gospodarka magazynowa	101–250	10	3 700
Tarczyn Sp. z o.o.	Przetwórstwo przemysłowe	21–50	10/15	1 100
Ostrada Sp. z o.o. w Ostrołęce	Budownictwo	101–250	10	2 600
Elmet Sp. z o.o. w Warszawie	Handel hurtowy i detaliczny	21–50	10	7 000
ZTiSZE Sp. z o.o. w Warszawie	Transport i gospodarka magazynowa	51–100	10	5 500
Geokart Sp. z o.o. w Warszawie	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	do 20	5	650
Polmos S.A. w Warszawie	Przetwórstwo przemysłowe	51–100	10	3 000
Polsport Sp. z o.o. w Górze Kalwarii	Przetwórstwo przemysłowe	do 20	15	2 070

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Info Veriti i danych Ministerstwa Skarbu Państwa

Ostatecznie do próby badawczej zakwalifikowano dziewiętnaście spółek pracowniczych z województwa mazowieckiego, które zawarły umowy ze Skarbem Państwa w latach 2000–2004 i w niezmienionej formie prowadziły działalność gospodarczą do końca 2011 roku.

Większość badanych spółek pracowniczych (15 przedsiębiorstw) funkcjonowało w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wśród spółek pracowniczych należących do próby badawczej dominowały (tab. 1):

- jednostki działające w sektorze budownictwo (6 jednostek),
- podmioty zatrudniające od 50 do 250 pracowników⁶ [zob. SME – definityon], czyli przedsiębiorstwa średnie (8 podmiotów).

Wszystkie spółki pracownicze z wyjątkiem jednej – *Geo-kart Sp. z o.o.* – zawarły umowy ze Skarbem Państwa na

maksymalny, dopuszczalny przepisami prawa w danym czasie okres. Trzy podmioty – *Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Inżynieryjnych S.A.*, *Elektorprojekt S.A.* i *Tarczyn Sp. z o.o.* – po zmianie regulacji prawnych w tym zakresie, wydłużyły okres obowiązywania umowy o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania z 10 do 15 lat [Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. ..., art. 2 pkt 15, art. 25]. Dla większości spółek pracowniczych (16 jednostek) wartość przedmiotu umowy zawartej ze Skarbem Państwa, czyli przedsiębiorstwa państwowego przekazanego w odpłatne użytkowanie, a tym samym wielkość części zobowiązań finansowych z tego tytułu przekraczała 1 mln zł (tab. 1).

Rozpoznanie specyfiki zobowiązań inwestycyjnych spółek pracowniczych i ocena stopnia ich realizacji zostały przeprowadzone z wykorzystaniem danych z umów zawartych ze Skarbem Państwa i raportów z wykonania zobowiązań pozacenowych oraz sprawozdań finansowych tych podmiotów za okres od momentu prywatyzacji do roku 2011. Za moment prywatyzacji przyjęto dzień zawarcia umowy ze Skarbem Państwa, będącej podstawą wystąpienia z wnioskiem o wykreślenie z rejestru przedsiębiorców przedsiębiorstwa państwowego oddanego do odpłatnego korzystania [Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. ..., art. 43 ust. 2]. Okres od momentu prywatyzacji do końca roku, w którym on wystąpił, traktuje się jako rok $t = 0$.

Zobowiązania inwestycyjne spółek pracowniczych

Zobowiązanie inwestycyjne spółki pracowniczej, zwane pozacenowym ujmowane było w umowie zawartej ze Skarbem Państwa w formie pakietu, który określał przedmiot, okres realizacji i wartość nakładów. Umowa o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania mogła obejmować szczegółowy harmonogram wykonania pakietu inwestycyjnego, który ustalał wartość nakładów, jakie mają być poniesione na określony przedmiot w danym roku całego okresu jego realizacji.

Spśród dziewiętnastu spółek pracowniczych zakwalifikowanych do próby badawczej w ośmiu przedsiębiorstwach umowy zawarte ze Skarbem Państwa obejmowały szczegółowy harmonogram wykonania pakietu inwestycyjnego.

Zaznaczyć jednak należy, iż w przypadku wydatkowania w danym roku większych kwot od wartości nakładów inwestycyjnych, określonych harmonogramem, kwota owej nadwyżki była zaliczana do wydatków przyszłego roku.

We wszystkich spółkach pracowniczych przedmiotem inwestycji były rzeczowe aktywa trwałe, przy czym w jednej – *Polsport Sp. z o.o.* – z czterech, w których pakiety inwestycyjne nie przewidywały poniesienia nakładów na wartości niematerialne i prawne, miały być one poniesione przede wszystkim na remont i modernizację budynków oraz budowli (tab. 2).

Wśród dziewiętnastu spółek pracowniczych objętych badaniami empirycznymi dla większości podmiotów (10

przedsiębiorstw) ustalona w pakietach inwestycyjnych ujętych w umowach zawartych ze Skarbem Państwa wartość nakładów kształtowała się powyżej 1 mln zł, a okres ich poniesienia przekraczał 3 lata (tab. 2). W dwóch spółkach pracowniczych – *Elmet Sp. z o.o.* i *Geokart Sp. z o.o.* – wskazany w pakiecie inwestycyjnym okres wykonania nakładów pokrywał się z okresem obowiązywania umowy o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania (por. tab. 1, 2).

W sytuacji niewykonania pakietu inwestycyjnego w umowach zawartych ze Skarbem Państwa dla wszystkich jednostek określono kary umowne, które w większości z nich (10 przedsiębiorstw) stanowiły 100% wartości niezrealizowanych nakładów. W jednej spółce pracowniczej – *Zakład Transportu Energetyki Radom Sp. z o.o.* – z ośmiu o kwotowo określonej karze umownej przewyższała ona planowane nakłady inwestycyjne, podczas gdy w innej – *Zakład Transportu Energetyki ZTiSZE Sp. z o.o.* – była niższa od 15% ich wartości (tab. 2).

W większości analizowanych spółek pracowniczych udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości przedmiotu umowy o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania, która wyznacza wielkość zobowiązania wobec Skarbu Państwa (12 podmiotów), nie przekraczał 50%. Udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości aktywów trwałych na koniec roku $t = 0$, będących ich przedmiotem, w większości badanych spółek pracowniczych (10 jednostek) był mniejszy niż 50% (tab. 3). W jednym spółce pracowniczej – *Tarczyn Sp. z o.o.* – udziały planowanych nakładów w wartości przedmiotu umowy zawartej ze Skarbem Państwa i w wartości aktywów trwałych w roku $t = 0$ były najwyższe na tle pozostałych przedsiębiorstw, co uzasadnia przyjęcie w pakiecie inwestycyjnym jednego z najdłuższych okresu ich realizacji (por. tab. 2, 3).

Realizacja nakładów inwestycyjnych przez spółki pracownicze

Wszystkie spółki pracownicze należące do próby badawczej, z wyjątkiem jednej – *Tarczyn Sp. z o.o.* – wydatkowały całość nakładów inwestycyjnych przed zakończeniem planowanego okresu ich realizacji, przy czym większość z nich (14 przedsiębiorstw) zrealizowało te wydatki przed upływem roku $t = 2$ (tab. 4). Przedsiębiorstwo *Tarczyn Sp. z o.o.* zrealizowało całość planowanych nakładów dopiero w ostatnim roku okresu realizacji pakietu inwestycyjnego, co wynikało z wielkości kwoty obligacyjnych wydatków, która przewyższała wartość przedmiotu umowy zawartej ze Skarbem Państwa i wartość aktywów trwałych na koniec roku $t = 0$. Spółka pracownicza *Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych Sp. z o.o.* całość nakładów inwestycyjnych wykonała już w roku, w którym zawarła umowę o oddanie przedsiębiorstwa państwowego do odpłatnego korzystania (por. tab. 2, 4).

Spśród dziewiętnastu analizowanych spółek pracowniczych w większości z nich (12 podmiotów) w roku całkowitej realizacji nakładów inwestycyjnych przekroczenie planu nie było wyższe od 30%. W jednej – *Zakład*

Tab. 2. Zobowiązania inwestycyjne spółek pracowniczych

Spółka pracownicza	Harmonogram	Inwestycje w wartości niematerialne i prawne	Inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe	Planowany okres inwestycyjny (lata)	Wartość planowanych nakładów inwestycyjnych (tys. zł)	Kary umowne za niezrealizowanie zobowiązań inwestycyjnych (zł)
PRD Sp. z o.o. Zaskórski i Wspólnicy	T	T	T	3	200	100% NN
PRD Sp. z o.o. w Zwoleniu	T	T	T	4	1 500	80% NN
PRI-D Sp. z o.o. w Grójcu	T	T	T	9	1 000	100% NN
PRDI S.A. w Mławie	N	T	T	5	1 000	100% NN
WCMB Sp. z o.o.	T	N	T	6	450	134 500,00
Elektroprojekt S.A. w Warszawie	T	T	T	3	500	100% NN
PKS Sp. z o.o. w Grójcu	N	N	T	3	3 000	1 000 000,00
Morspol S.A. w Warszawie	N	T	T	3	3 000	100% NN
PRD-M Sp. z o.o. w Płońsku	N	T	T	3	1 000	250 000,00
ZTE RADOM Sp. z o.o.	N	T	T	4	800	2 000 000,00
BSiPB MSW Sp. z o.o. w Warszawie	T	T	T	3	30	10 000,00
PKS Sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim	N	T	T	3	4 000	2 500 000,00
Tarczyn Sp. z o.o.	T	T	T	9	1 500	100% NN
Ostrada Sp. z o.o. w Ostrołęce	T	T	T	3	3 000	1 200 000,00
Elmet Sp. z o.o. w Warszawie	N	T	T	10	4 000	100% NN
ZTiSZE Sp. z o.o. w Warszawie	N	T	T	2	1 500	200 000,00
Geokart Sp. z o.o. w Warszawie	N	N	T	5	150	100% NN
Polmos S.A. w Warszawie	N	T	T	5	1 500	100% NN
Polsport Sp. z o.o. w Górze Kalwarii	N	N	T	8	1 100	100% NN

Oznaczenia:

występowanie harmonogramu i obowiązku poniesienia nakładów na dany przedmiot inwestycji: „T” - tak, „N” - nie;

„NN” - niezrealizowane nakłady inwestycyjne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Skarbu Państwa

Transportu Energetyki Radom Sp. z o.o. – z pięciu jednostek, w których udział zrealizowanych nakładów inwestycyjnych w ich wartości planowanej był większy niż 150%, przekroczył on 1200% (tab. 4).

Wśród dziewiętnastu badanych spółek pracowniczych większość (17 jednostek) stanowiły te, w których udział amortyzacji w wartości zrealizowanych nakładów inwestycyjnych był mniejszy niż 100%. Z dwóch

Tab. 3. Udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości przedmiotu umowy i w wartości aktywów trwałych w spółkach pracowniczych

Spółka pracownicza	Udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości przedmiotu umowy (%)	Udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości aktywów trwałych (%)	Wartość aktywów trwałych na koniec roku t = 0 (zł)
PRD Sp. z o.o. Zaskórski i Wspólnicy	44,44	98,57	202 909,87
PRD Sp. z o.o. w Zwoleniu	83,33	74,98	2 000 587,24
PRI-D Sp. z o.o. w Grójcu	38,46	83,68	1 195 047,25
PRDI S.A. w Mławie	33,33	54,03	1 850 836,02
WCMB Sp. z o.o.	34,35	19,55	2 302 012,55
Elektroprojekt S.A. w Warszawie	12,20	21,47	2 329 362,17
PKS Sp. z o.o. w Grójcu	58,82	62,57	4 794 615,23
Morspol S.A. w Warszawie	49,18	38,11	7 872 034,36
PRD-M Sp. z o.o. w Płońsku	30,30	17,47	5 724 183,76
ZTE RADOM Sp. z o.o.	8,65	3,88	20 635 599,48
BSiPB MSW Sp. z o.o. w Warszawie	39,74	19,00	157 856,62
PKS Sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim	108,11	103,38	3 869 264,19
Tarczyn Sp. z o.o.	136,36	290,36	516 602,93
Ostrada Sp. z o.o. w Ostrołęce	115,38	69,47	4 318 489,61
Elmet Sp. z o.o. w Warszawie	57,14	67,69	5 909 068,32
ZTiSZE Sp. z o.o. w Warszawie	27,27	18,84	7 961 673,26
Geokart Sp. z o.o. w Warszawie	23,08	22,76	658 913,93
Polmos S.A. w Warszawie	50,00	17,52	8 559 891,80
Polsport Sp. z o.o. w Górze Kalwarii	53,14	33,60	3 273 864,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Info Veriti oraz tabel 1 i 2

podmiotów, w których udział amortyzacji w wartości zrealizowanych nakładów inwestycyjnych był wyższy od 100%, w jednym – *Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Inżynieryjnych S.A.* – relacja ta była większa niż 200% (tab. 4).

Podsumowanie

Wszystkie spółki pracownicze objęte badaniami empirycznymi zrealizowały całość zaplanowanych nakładów na majątek trwały, przy czym

Tab. 4. Udział zrealizowanych nakładów inwestycyjnych w wartości zaplanowanych nakładów inwestycyjnych i amortyzacji w wartości zrealizowanych nakładów inwestycyjnych w spółkach pracowniczych

Spółka pracownicza	Rok wykonania planowanych nakładów inwestycyjnych (rok t)	Wartość zrealizowanych nakładów inwestycyjnych (zł)	Udział zrealizowanych nakładów inwestycyjnych w wartości planowanych nakładów inwestycyjnych (%)	Udział amortyzacji w wartości zrealizowanych nakładów inwestycyjnych (%)	Amortyzacja (zł)
PRD Sp. z o.o. Zaskórski i Wspólnicy	2	242 346,23	121,17	52,06	126 158,14
PRD Sp. z o.o. w Zwoleniu	2	2 183 819,00	145,59	85,99	1 877 874,33
PRI-D Sp. z o.o. w Grójcu	5	1 087 509,51	108,75	98,22	1 068 141,78
PRDI S.A. w Mławie	5	1 000 000,00	100,00	245,16	2 451 629,62
WCMB Sp. z o.o.	1	530 862,79	117,97	6,97	37 006,26
Elektroprojekt S.A. w Warszawie	1	845 196,12	169,04	32,23	272 369,94
PKS Sp. z o.o. w Grójcu	1	3 881 247,86	129,37	39,32	1 525 954,22
Morspol S.A. w Warszawie	2	3 507 249,08	116,91	66,82	2 343 558,50
PRD-M Sp. z o.o. w Płońsku	0	3 358 221,16	335,82	6,84	229 657,90
ZTE RADOM Sp. z o.o.	1	9 733 430,19	1 216,68	57,24	5 570 954,10
BSiPB MSW Sp. z o.o. w Warszawie	2	53 011,73	176,71	87,46	46 362,25
PKS Sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim	1	4 927 320,44	123,18	41,29	2 034 391,05
Tarczyn Sp. z o.o.	9	2 400 086,20	160,01	57,49	1 379 903,39
Ostrada Sp. z o.o. w Ostrołęce	1	3 881 247,86	129,37	33,95	1 317 601,10
Elmet Sp. z o.o. w Warszawie	6	4 355 381,45	108,88	74,12	3 228 012,36
ZTiSZE Sp. z o.o. w Warszawie	1	2 233 709,82	148,91	89,38	1 996 589,80
Geokart Sp. z o.o. w Warszawie	3	159 706,36	106,47	73,16	116 842,73
Polmos S.A. w Warszawie	1	1 736 252,14	115,75	139,07	2 414 632,82
Polsport Sp. z o.o. w Górze Kalwarii	2	1 355 531,64	123,23	57,63	781 229,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie i Ministerstwa Skarbu Państwa oraz tabeli 2

większość z nich wykonała zobowiązanie w okresie krótszym od określonego w pakiecie inwestycyjnym ujętym w umowie zawartej ze Skarbem Państwa. Konieczność wywiązywania się przez spółki pracownicze ze zobowiązań finansowych wobec Skarbu Państwa za korzystanie z przedsiębiorstwa państwowego nie

uniemożliwiła im zatem wykonania zobowiązań inwestycyjnych.

Udział planowanych nakładów inwestycyjnych w wartości przedsiębiorstwa państwowego oddanego do odpłatnego korzystania i w wartości aktywów trwałych na koniec roku, będącego rokiem zawarcia umowy

ze Skarbem Państwa w większości analizowanych spółek pracowniczych nie przekraczał 50%, co wskazywać może na ich niewielką skalę.

Amortyzacja za okres, w którym wykonano całość zaplanowanych nakładów inwestycyjnych w większości badanych spółek pracowniczych stanowiła mniej niż 50%. Zużyty majątek trwały przedsiębiorstwa państwowego oddanego do odpłatnego korzystania nie został w pełni odtworzony w dwóch spółkach pracowniczych. W okresie realizacji pakietów inwestycyjnych ujętych w umowach zawartych ze Skarbem Państwa przez spółki pracownicze nie można zatem mówić o procesie postępującej dekapitalizacji majątku przedsiębiorstwa państwowego oddanego do odpłatnego korzystania. Przedstawione wyniki badań empirycznych wskazują na satysfakcjonujący stopień realizacji zobowiązań inwestycyjnych przez spółki pracownicze, co wydaje się mieć związek z możliwością odraczania płatności opłat dodatkowych od niespłaconej części wartości przedsiębiorstwa państwowego oddanego do odpłatnego korzystania w pierwszych ośmiu kwartałach okresu obowiązywania umowy zawartej ze Skarbem Państwa.

dr Agnieszka Matuszewska-Pierzynka
Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
e-mail: a_matuszewska_pierzynka@poczta.onet.pl

Przypisy

- 1) Spółki kapitałowe utworzone przez pracowników prywatyzowanego metodą bezpośrednią przedsiębiorstwa państwowego w celu przejęcia w odpłatne użytkowanie jego majątku w literaturze przedmiotu nazywane są spółkami pracowniczymi.
- 2) Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w dniu 08.01.1997 r. uchyliła Ustawę z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.
- 3) Trzy spółki pracownicze we wskazanym okresie badawczym zostały przekształcone w spółki komandytowe.
- 4) Dominujący rodzaj działalności gospodarczej prowadzonej w roku 2011.
- 5) Przeciętna wielkość zatrudnienia w roku 2011.
- 6) Zgodnie z klasyfikacją Komisji Europejskiej, małe przedsiębiorstwa zatrudniają do 50 pracowników, średnie od 51 do 250, zaś duże powyżej 250.

Bibliografia

- [1] BAEHR J., *Spółka z udziałem kapitałowym pracowników*, Polski Dom Wydawniczy Ławica, Warszawa, Poznań 1993.
- [2] BOJAR E., SOSIŃSKA-WIT M., ŻMINDA Z., *Leasing pracowniczy a restrukturyzacja przedsiębiorstw*, Politechnika Lubelska, Lublin 2003.
- [3] GÓRKA K., *Samorząd pracowniczy w procesie prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*, [w:] BOROWIECKI R. (red.), *Kierunki przekształceń własnościowych*

w gospodarce. Aspekt teoretyczno-praktyczny, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Oddział w Krakowie, Kraków 1991.

- [4] JAROSZ M., KOZAK M., *Ekonomiczna i społeczna kondycja spółek pracowniczych w latach 1991–1994. Konkluzje*, [w:] JAROSZ M. (red.), *Blaski i cienie spółek pracowniczych 1991–1994*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1995.
- [5] JAWŁOWSKI A., *Prywatyzacja pracownicza. Przemiany firm i ich załóg*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2001.
- [6] KOZARZEWSKI P., *Prywatyzacja bezpośrednia: stan prawny*, [w:] JAROSZ M. (red.), *Prywatyzacja bezpośrednia. Inwestorzy. Menedżerowie. Pracownicy*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1998.
- [7] KOZARZEWSKI P., WOODWARD R., *Secondary Privatization in Poland (Part I): Evolution of Ownership Structure and Company Performance in Firms Privatized by Employee Buyouts*, Raporty Case No. 47, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 2001.
- [8] *Leksykon prywatyzacji*, ZWIERZYŃSKA-BUBAŁŁO T. (red.), PWE, Warszawa 1998.
- [9] NADRATOWSKA A., *Wpływ poszczególnych form prywatyzacji na efektywność gospodarowania*, [w:] KIERCZYŃSKI T. (red.), *Spółka akcyjna jako forma prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*, Przedsiębiorstwo Doradztwa Ekonomicznego „Lege Artis”, Warszawa 1990.
- [10] *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 1999 r.*, GUS, Warszawa 2000.
- [11] *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2004 r.*, GUS, Warszawa 2005.
- [12] *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie warunków spłaty należności za korzystanie z przedsiębiorstwa*, Dz.U. 2004, Nr 269, poz. 2666.
- [13] *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania należności za korzystanie z przedsiębiorstwa, sposobu zabezpieczenia nie spłaconej części należności oraz warunków oprocentowania nie spłaconej należności*, Dz.U. 1997, Nr 130, poz. 855.
- [14] *SME – definition*, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_pl.pdf, data dostępu 17.06.2014 r.
- [15] SURDYKOWSKA T., *Prywatyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- [16] *Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*, Dz.U. 2002, Nr 171, poz. 1397.
- [17] *Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa, ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. 2002, Nr 240, poz. 2055, z późn. zm.
- [18] WŁODYKA S., *Spółki w procesie komercjalizacji i prywatyzacji*, [w:] WŁODYKA S. (red.), *Prawo spółek*, ISIZ, Kraków 1996.
- [19] WRÓŃSKA E.M., *Strategie finansowe spółek pracowniczych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004.

Investment Commitments of Employee-owned Companies

Summary

The objectives of the paper are to present the specificity of investment commitments in employee-owned enterprises and the rate of their realization. The empirical research on investment liabilities of employee-owned companies have been conducted among enterprises from the Mazovian province which entered into agreements with the State Treasury in years 2000–2004 and continued their business activities to the end of 2011. Privatization agreements

and execution reports of non-price obligations and financial statements of employee-owned companies qualified for the research attempt have been analyzed. Results of conducted empirical examinations show that all employee-owned companies incurred the whole of planned expenditures on fixed assets, and the depreciated fixed assets were fully renewed in the majority of enterprises.

Keywords

direct privatization, giving a state-owned enterprises to the use against payment, employee-owned companies, investment commitments
